بسم الله الرحمن الرحیم

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشگاه تفرش

گروه ریاضی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته ریاضی محض

عنوان :

نقاط ثابت انقباض های غیر خطی در فضاهای متریک مرتب جزئی

استاد راهنما :

دکتر علی پارسیان

استاد مشاور :

دکتر اسماعیل نظری

پژوهشگر :

علی رضا جعفری ازان

تابستان و پاییز ۱۳۸۹

تقدیر وتشکر

حمد و سپاس فراوان خدای رحمان و رحیم را که الطافش همیشه و همه جا بر بندگانش گسترده است و همه از عنایات او برخوردارند و من هم از این قاعده خارج نبوده‌ام. در اینجا بر خود لازم می‌دانم از اساتید عزیز آقایان دکتر علی پارسیان و دکتر اسماعیل نظری که زحمات فراوانی در طی دوره تحصیل و تهیه و تنظیم این پایان نامه متقبل شده‌اند قدردانی نموده و برای ایشان توفیق روز افزون آرزو نمایم و گرامی می‌دارم یاد مرحوم دکتر ولی اله شاه سنایی [1] را.

همچنین تشکر می کنم از همسرم که صبورانه در طول دوره شرایط مرا درک و مرا یاری کرده است .

---

[1] استاد جبر دانشگاه قم ، روحش شاد

چکیده

دراین پایان نامه در صدد معرفی مفاهیمی مثل نقاط ثابت زوج ، نقاط انطباقی ، تعویض پذیری توابع ، یکنوایی توابع ، $g-$یکنوائی مرکب و قضایای وجود و یکتایی نقاط ثابت نگاشت های انقباضی در فضاهای متریک کامل مرتب جزیی هستیم که تعمیم قضایای بهاسکار [۲] و لاکاشمیکامدام [۳]می باشند.

---

[۲] T.G.Bahaskar

[۳] V.Lakshmikamitham

مقدمه

اصل انقباض باناخ معروف ترین قضیه نقاط ثابت است شاید مشهورترین نتیجه در نظریه نقاط ثابت ، قضیه نقطه ثابت باناخ باشد که در سال ۱۹۲۲ استفان باناخ در رساله خود آن را تبیین کرد. به طور کلی در نظریه نقطه ثابت سه مسأله زیر مطرح است:

(i) وجود و یگانگی نقطه‌ی ثابت؛

(ii) ساختار مجموعه‌ی نقاط ثابت؛

(iii) روش‌های تقریب نقاط ثابت و همگرایی آنها.

قضیه انقباض باناخ و چندین تعمیم آن برای نگاشتهادر فضاهای متریک ، ابزارهای قدرتمندی برای پیدا کردن نقاط ثابت نگاشتهای انقباضی می باشند. این قضیه را بوید [۴] و ونگ [۵] به نگاشت های انقباضی غیر خطی گسترش دادند . به تازگی بهاسکار[۶] وقبل از او کسانی مثل لوپز [۷] و جبلی [۸] و دیگران نتایج جدیدی بدست آورده اند. بهاسکار و لاکاشمیکامدام [۹] معتقد هستند که قضیه آنها می تواند در جهت بررسی بسیاری از مسائل به عنوان تنها راه حل مورد استفاده قرار گیرد . بر این اساس این پایان نامه شامل سه فصل است، فصل اول شامل یادآوری مطالب اساسی و تعاریف مورد استفاده در فصل های بعد و فصل دوم شامل قضایای اصلی یعنی قضایای وجود نقاط ثابت برای انقباض های غیر خطی در فضاهای متریک مرتب جزئی و نتایج آنها است و فصل سوم به قضایای یکتایی نقاط ثابت و نقاط ثابت انقباض های میر کیلر[۱۰] می پردازد .

---

[۴] Boyd

[۵] Wong

[۶] Bahaskar

[۷] Lopez

[۸] Gebeily

[۹] V.Lakshmikamitham

[۱۰] Meir-keeler

فهرست مندرجات

۱ یادآوری مفاهیم اولیه و تعاریف اساسی در نقاط ثابت ۱

۱.۱ یادآوری مفاهیم اولیه ۲

۲.۱ تعاریف اساسی در نقاط ثابت ۷

۲ قضایای وجود نقاط ثابت انقباض های غیر خطی در فضاهای متریک غیر خطی و نتایج آنها ۱۲

۱.۲ قضایای وجود نقاط ثابت برای انقباض های غیر خطی ۱۳

۲.۲ چند نتیجه از قضایای وجود نقاط ثابت ۳۰

۳ قضایای یکتایی نقاط ثابت انقباض های غیر خطی در فضاهای

۳ متریک و بررسی نقاط ثابت نگاشت های میر کیلر ۳۵

۱.۳ قضایای یکتایی نقاط ثابت انقباض های غیر خطی ۳۶

۲.۳ بررسی نقاط ثابت نگاشت های میر کیلر ۴۲

الف مراجع مورد مطالعه ۵۵

ب واژه نامه فارسی به انگلیسی ۵۸

واژه‌نامه فارسی به انگلیسی ۵۸

فصل ۱

یادآوری مفاهیم اولیه و تعاریف اساسی در نقاط ثابت

۱.۱ یادآوری مفاهیم اولیه

تعریف ۱.۱.۱ فرض کنیم X مجموعه‌ای غیرتهی باشد ، مجموعه همه زیر مجموعه‌های آنرا در نظر می گیریم و زیر مجموعه‌ای از آنرا T می نامیم به طوری که :

الف) T شامل X و $\emptyset$ باشد؛

ب) اشتراک هر دو عضو T ، عضو T باشد ؛

ج) اجتماع هر خانواده از اعضای T ، عضو T باشد.

در این صورت T را یک توپولوژی روی X و (X,T) را فضای توپولوژیک گوییم .

تعریف ۲.۱.۱ فرض کنیم X یک مجموعه ناتهی باشد ، یک ترتیب کلی بر X رابطه‌ای است که با $<$ نمایش داده می شود و دو خاصیت زیر را دارد.

الف) برای هر x و y در X ، یک و فقط یکی از روابط $x < y$ یا $y < x$ یا $x = y$ برقرار باشد.

ب) برای هر x و y و z در X ، اگر $x < y$ و $y < z$ برقرار باشد آنگاه $x < z$ باشد .

تعریف ۳.۱.۱ یک مجموعه مرتب جزیی مجموعه‌ای است ناتهی مانند A همراه با رابطه‌ای مثل R بر $A \times A$ که با $\leq$ نمایش می دهیم و شرایط زیر را دارد.

الف) برای هر x در A ، $x \leq x$ برقرار باشد.

ب) برای هر x و y و z در A ، اگر $x \leq y$ و $y \leq z$ برقرار باشد آنگاه $x \leq z$ باشد .

ج) برای هر x و y در A ، اگر $x \leq y$ و $y \leq x$ برقرار باشد آنگاه $x = y$ باشد .

عناصر x و y در A را قابل مقایسه گویند اگر $x \leq y$ یا $y \leq x$ باشد.

تعریف ۴.۱.۱ فرض کنیم $(A, \leq)$ یک مجموعه مرتب جزیی باشد ، زیر مجموعه ناتهی B از A که با $\leq$ مرتب کلی باشد را یک زنجیر در A گوییم .

تعریف ۵.۱.۱ فرض کنیم X یک مجموعه مرتب جزیی و f نگاشتی از X به X باشد

، اگر برای هر x و y در X که $x \leq y$ آنگاه ، $f(x) \leq f(y)$ باشد نگاشت f را نگاشت غیرنزولی گویند واگر برای هر x و y در X که $x \leq y$ آنگاه ، $f(x) \geq f(y)$ باشد نگاشت f را نگاشت غیرصعودی گویند.

تعریف ۶.۱.۱ فرض کنیم X یک مجموعه غیرتهی باشد ، تابعی مثل d از $X \times X$ به R با شرایطزیر را یک متر گویند .

الف) برای هر x و y در X ، $d(x,y) \geq \circ$ باشد.

ب) برای هر x و y در X ، $d(x,y) = d(y,x)$ باشد .

ج)برای هر x و y در X ، $d(x,y) = \circ$ باشد اگر و فقط اگر $x = y$ باشد.

د)برای هر x و y و z در X ، داشته باشیم $d(x,y) \leq d(x,z) + d(z,y)$.

اگر d یک متر باشد ، (X,d) را فضای متریک گویند.

تعریف ۷.۱.۱ فرض کنیم E زیر مجموعه یک فضای متری X باشد و x و y اعضای E باشند و S مجموعه تمام اعداد حقیقی $d(x,y)$ باشد ، در این صورت سوپریمم S را قطر E نامیم .

تعریف ۸.۱.۱ فرض کنیم X یک فضای برداری حقیقی و $\| \ \|$ از X به R یک تابع باشد ، به طوریکه :

الف) برای هر x در X داریم $\| x \| \geq \circ$ و $\| x \| = \circ$ است اگر و تنها اگر $x = \circ$ باشد.

ب) برای هر x در X و هر اسکالر α در R ، داشته باشیم $\| \alpha . x \| = | \alpha | . \| x \|$.

پ) برای هر x و y در X داشته باشیم $\| x + y \| \leq \| x \| + \| y \|$.

آنگاه این تابع را یک نرم روی X و X را فضای نرم دار گویند .

مثال ۹.۱.۱ فرض کنیم برای هر x در R ، $\| x \| = | x |$ در این صورت این تابع یک نرم است زیرا با توجه به تعریف قدر مطلق ، شرایط تعریف نرم بر قرار است .

تعریف ۱۰.۱.۱ دنباله $\{P_n\}$ را در فضای متری X همگرا گوییم هر گاه ، نقطه‌ای مثل p در X وجود داشته باشد که به ازای هر $\epsilon > 0$ ، عدد صحیح مثبت M موجود باشد طوری که برای هر $n \geq M$ نامساوی $d(P_n, p) < \epsilon$ بر قرار شود.

تعریف ۱۱.۱.۱ دنباله $\{a_i\}$ را در فضای متری X کشی گوییم اگر برای هر $\epsilon > 0$ عددی مثل k در مجموعه اعداد طبیعی موجود باشد که برای هر $n > k$ و هر $m > k$ داشته باشیم ، $d(a_m, a_n) < \epsilon$

تعریف ۱۲.۱.۱ فضای متریک (X, d) را کامل گویند هر گاه هر دنباله کشی در آن همگرا باشد.

تعریف ۱۳.۱.۱ فرض کنید (X, d) یک فضای متریک و C زیرمجموعه‌ای غیرتهی از مجموعه X باشد. نگاشت T از مجموعه C به مجموعه C را یک نگاشت انقباضی با ضریب θ می‌گویند هرگاه عدد ثابت θ متعلق به بازه‌ی $(0, 1)$ چنان موجود باشد که برای هر x و y در مجموعه C داشته باشیم :

$$d(T(x), T(y)) \leq \theta d(x, y)$$

مثال ۱۴.۱.۱ فرض کنیم تابع T از مجموعه $[1, \infty)$ به مجموعه $[1, \infty)$ با ضابطه $T(x) = \frac{1}{x}$ تعریف شود ، با تعریف متر به صورت $d(x, y) = \mid x - y \mid$ داریم ، $\mid \frac{1}{x} - \frac{1}{y} \mid \leq \mid \frac{1}{xy} \mid . \mid x - y \mid$ ، پس کافی است قراردهیم ، $\frac{1}{xy} < \theta < 1$ تا داشته باشیم :

$$d(T(x), T(y)) \leq \theta d(x, y)$$

تعریف ۱۵.۱.۱ فرض کنیم f نگاشتی ، از مجموعه X به مجموعه X باشد ، نقطه x در X را یک نقطه ثابت برای نگاشت f گوییم اگر $f(x) = x$ باشد.

مثال ۱۶.۱.۱ فرض کنیم f از مجموعه R به مجموعه R با ضابطه $f(x) = x^2$ تعریف شود در این صورت داریم ، $f(0) = 0$ و $f(1) = 1$ یعنی اعداد حقیقی ۰ و ۱ دو نقطه

ثابت تابع f هستند .

قضیه نقطه ثابت باناخ ۱۷.۱.۱ فرض کنیم (X,d) فضای متریک کامل ناتهی و نگاشت f از مجموعه X به مجموعه X یک نگاشت انقباضی روی X باشد. در این صورت نگاشت f یک و تنها یک نقطه ثابت در X دارد .

توجه ۱۸.۱.۱ نقطه ثابت را این چنین می توان یافت ، اگر با شروع از نقطه دلخواه $x_{۰}$ در X دنباله تکراری زیر را تعریف کنیم

$$x_n = f(x_{n-۱}) \qquad , \qquad n = ۱, ۲, ۳, ...$$

در این صورت دنباله تولید شده همگراست و حد آن نقطه ثابت f است . به شکل زیر توجه کنید (نقطه ثابت تابع محل برخورد با خط $y = x$ است .)

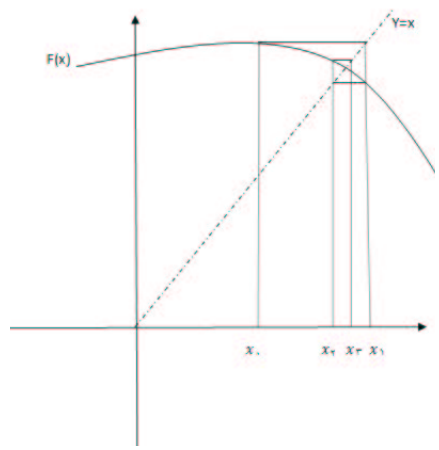

تعریف ۱۹.۱.۱ فرض کنیم (X,d) فضای متریک باشد ، نگاشت T از مجموعه X به مجموعه X را انقباض میر کیلر گویند اگر برای هر ϵ مثبت وجود داشته باشد یک δ مثبت که از نامساوی $\epsilon \leq d(x,y) \leq \epsilon + \delta$ نامساوی $d(T(x),T(y)) < \epsilon$ نتیجه شود .

مثال ۲۰.۱.۱ فرض می کنیم نگاشت T از مجموعه R به مجموعه R با ضابطه $T(x) = c$ که c یک عدد حقیقی است تعریف شود و d متر معمولی باشد. اگر برای هر ϵ مثبت ، وجود داشته باشد یک δ مثبت که $\epsilon \leq d(x,y) \leq \epsilon + \delta$ برقرارباشد ،

خواهیم داشت $\epsilon \leq |x-y| \leq \epsilon+\delta$ و اما داریم $|T(x)-T(y)| = |c-c| = ۰$ پس $|T(x)-T(y)| < \epsilon$ و بنابراین کافی است δ را برابر ϵ انتخاب کنیم .

قضیه ۲۱.۱.۱ فرض کنیم (X,d) یک فضای متریک کامل و T نگاشتی از مجموعه X به مجموعه X باشد و برای هر ϵ مثبت وجود داشته باشد ، δ مثبت که برای هر x و y در X از $\epsilon \leq d(x,y) < \epsilon+\delta$ نتیجه بگیریم ، $d(T(x),T(y)) < \epsilon$ در این صورت ، T نقطه ثابت یکتا دارد.

مثال ۲۲.۱.۱ در قضیه بالا فرض کنیم $X = [۱,\infty)$ باشد و $T(x) = ۲+\sqrt{x}$ ، با توجه به این که داریم :

$$d(۲+\sqrt{x}, ۲+\sqrt{y}) = \left|\sqrt{x}-\sqrt{y}\right| = \frac{|x-y|}{\sqrt{x}+\sqrt{y}}$$

پس خواهیم داشت ، $d(T(x),T(y)) < \epsilon$ بنابراین ، T دارای نقطه ثابت یکتاست .

۲.۱ تعاریف اساسی در نقاط ثابت

تعریف ۱.۲.۱ فرض کنیم X یک مجموعه مرتب جزیی باشد ، نگاشت F از مجموعه $X \times X$ به مجموعه X را یکنوای مرکب نامند هرگاه ، غیر نزولی نسبت به مولفه اول و غیرصعودی نسبت به مولفه دوم باشد. به عبارت دیگر برای هر x و y و $x_۱$ و $x_۲$ و $y_۱$ و $y_۲$ در X داشته باشیم :

(الف) اگر $x_۱ \leq x_۲$ باشد ، آنگاه نامساوی $F(x_۱, y) \leq F(x_۲, y)$ برقرار باشد.

(ب) اگر $y_۱ \leq y_۲$ باشد ، آنگاه نامساوی $F(x, y_۱) \geq F(x, y_۲)$ برقرار باشد.

مثال ۲.۲.۱ فرض کنیم $X = R$ و تعریف کنیم تابع F را از $R \times R$ به R با ضابطه $F(x, y) = ۲x - ۳y$ ، در این صورت برای هر x و y و $x_۱$ و $x_۲$ و $y_۱$ و $y_۲$ در R داریم :

(الف) اگر $x_۱ \leq x_۲$ باشد ، آنگاه $۲x_۱ \leq ۲x_۲$ است و بنابراین $۲x_۱ - ۳y \leq ۲x_۲ - ۳y$ است و در نتیجه نامساوی $F(x_۱, y) \leq F(x_۲, y)$ برقرار است .

(ب) اگر $y_۱ \leq y_۲$ باشد ، آنگاه $-۳y_۱ \geq -۳y_۲$ است و بنابراین $۲x - ۳y_۱ \geq ۲x - ۳y_۲$ است و در نتیجه نامساوی $F(x, y_۱) \geq F(x, y_۲)$ برقرار است .

(الف) و (ب) نشان می دهند که F یکنوای مرکب است .

تعریف ۳.۲.۱ فرض کنیم X یک مجموعه مرتب جزیی باشد ، نگاشت F از مجموعه $X \times X$ به مجموعه X را یکنوای مرکب اکید نامند هرگاه ، غیر نزولی اکید نسبت به مولفه اول و غیرصعودی اکید نسبت به مولفه دوم باشد. به عبارت دیگر برای هر x و y و $x_۱$ و $x_۲$ و $y_۱$ و $y_۲$ در X داشته باشیم :

(الف) اگر $x_۱ < x_۲$ باشد ، آنگاه نامساوی $F(x_۱, y) < F(x_۲, y)$ برقرار باشد .

(ب) اگر $y_۱ < y_۲$ باشد ، آنگاه نامساوی $F(x, y_۱) > F(x, y_۲)$ برقرار باشد.

تعریف ۴.۲.۱ فرض کنیم X یک مجموعه مرتب جزیی باشد ، عنصر (x, y) در

مجموعه $X \times X$ را برای نگاشت F ، از مجموعه $X \times X$ به مجموعه X ، یک زوج ثابت نامند اگر ، $F(x,y) = x$ و $F(y,x) = y$.

مثال ۵.۲.۱ فرض کنیم $X = R$ و نگاشت F را از $R \times R$ به R با ضابطه $F(x,y) = ۵x - y^۲$ تعریف کنیم در این صورت از دو معادله $F(x,y) = ۵x - y^۲ = x$ و $F(y,x) = ۵y - x^۲ = y$ دو معادله $y = -x - ۴$ یا $x = y$ را خواهیم داشت و این یعنی $(x+۲)^۲ = -۱۲$ یا $۵x - x^۲ = x$ که معادله اول جواب ندارد و از معادله دوم داریم $x = ۰$ و $x = ۴$ و در نتیجه زوج های $(۰,۰)$ و $(۴,۴)$ برای تابع F ثابت هستند.

تعریف ۶.۲.۱ فرض کنیم X یک مجموعه مرتب جزیی باشد و نگاشت g از مجموعه X به مجموعه X تعریف شود ، نگاشت F از مجموعه $X \times X$ به مجموعه X را $g-$ یکنوای مرکب گوییم هرگاه F ، g – غیرنزولی نسبت به مولفه اول و g – غیرصعودی نسبت به مولفه دوم باشد.به عبارت دیگر برای هر x و y و $x_۱$ و $x_۲$ و $y_۱$ و $y_۲$ در X داشته باشیم :

(الف) اگر نامساوی $g(x_۱) \leq g(x_۲)$ برقرار باشد آنگاه ، $F(x_۱,y) \leq F(x_۲,y)$ باشد .

(ب) اگر نامساوی $g(y_۱) \leq g(y_۲)$ برقرار باشد آنگاه ، $F(x,y_۱) \geq F(x,y_۲)$ باشد.

توجه: اگر g نگاشت همانی باشد این تعریف و تعریف یکنوائی مرکب یکی می باشند.

مثال ۷.۲.۱ فرض کنیم $X = R$ و نگاشت F را از $R \times R$ به R با ضابطه $F(x,y) = ۵x - y^۳$ و نگاشت g را از مجموعه R به مجموعه R با ضابطه $g(x) = x^۳$ تعریف کنیم ، در این صورت برای هر x و y و $x_۱$ و $x_۲$ و $y_۱$ و $y_۲$ در X خواهیم داشت :

(الف) اگر نامساوی $g(x_۱) \leq g(x_۲)$ برقرار باشد آنگاه ، داریم $(x_۱)^۳ \leq (x_۲)^۳$ و این یعنی $x_۱ \leq x_۲$ و در نتیجه $۵x_۱ - y^۳ \leq ۵x_۲ - y^۳$ پس $f(x_۱,y) \leq f(x_۲,y)$.

(ب) اگر نامساوی $g(y_۱) \leq g(y_۲)$ برقرار باشد آنگاه ، داریم $(y_۱)^۳ \leq (y_۲)^۳$ و این یعنی

$-(y_۱)^۳ \geq -(y_۲)^۳$ و در نتیجه $۵x-(y_۱)^۳ \geq ۵x-(y_۲)^۳$ پس $f(x,y_۱) \geq f(x,y_۲)$.

بنابراین از (الف) و (ب) نتیجه می شود F یک نگاشت $g-$ یکنوا است .

تعریف ۸.۲.۱ فرض کنیم X یک مجموعه مرتب جزیی باشد و نگاشت g از مجموعه X به مجموعه X تعریف شود ، یک عنصر (x,y) در مجموعه $X \times X$ را $g-$ نقطه انطباقی برای نگاشت F ، از مجموعه $X \times X$ به مجموعه X ، گوییم هر گاه داشته باشیم :

$$F(x,y)=g(x) \text{ و } F(y,x)=g(y)$$

توجه: این تعریف تعمیم تعریف زوج ثابت است . در واقع اگر g نگاشت همانی باشد این تعریف و تعریف زوج ثابت یکی هستند .

مثال ۹.۲.۱ فرض کنیم $X=R$ و نگاشت F را از $R \times R$ به R با ضابطه $F(x,y)=x^۳-۲y$ و نگاشت g را از مجموعه X به مجموعه X با ضابطه $g(x)=x^۳-۴$ تعریف کنیم دراین صورت از تساوی های $F(y,x)=g(y)$ و $F(x,y)=g(x)$ داریم $x^۳-۲y=x^۳-۴$ و $y^۳-۲x=y^۳-۴$ و در نتیجه خواهیم داشت $x=۲$ و $y=۲$ ، پس زوج $(۲,۲)$ یک $g-$ نقطه انطباقی است.

تعریف ۱۰.۲.۱ فرض کنیم X مجموعه ای غیر تهی و مرتب جزیی و نگاشت F از مجموعه $X \times X$ به مجموعه X ، و نگاشت g از مجموعه X به مجموعه X ، تعریف شوند ، گوییم F و g تعویض پذیرند اگر برای هر x و y در X داشته باشیم :

$$g(F(x,y))=F(g(x),g(y))$$

مثال ۱۱.۲.۱ فرض کنیم $X=R$ و نگاشت F را از $R \times R$ به R با ضابطه $F(x,y)=۵x-۲y$ و نگاشت g را از مجموعه R به مجموعه R با ضابطه $g(x)=۳x$ تعریف کنیم ، آنگاه خواهیم داشت :

$$g(F(x,y))=g(۵x-۲y)=۳(۵x-۲y)=۱۵x-۶y$$

و همچنین داریم:

$$F(g(x), g(y)) = ۵g(x) - ۲g(y) = ۵(۳x) - ۲(۳y) = ۱۵x - ۶y$$

بنابراین $F(g(x), g(y)) = g(F(x, y))$ لذا g و F تعویض پذیرند .

تعریف ۱۲.۲.۱ فرض کنیم X یک مجموعه مرتب جزیی و (X, d) یک فضای متریک مرتب و نگاشت F از مجموعه $X \times X$ به مجموعه X تعریف شده است ، گوییم F یک نگاشت میرکیلر [۱] است هرگاه ، برای هر x و y و u و v در مجموعه X که $v \leq y$ و $u \geq x$ و هر ϵ مثبت ، یک $\delta(\epsilon)$ مثبت وجود داشته باشد که از نامساوی $\epsilon \leq \frac{1}{2}[d(x,u) + d(y,v)] < \epsilon + \delta(\epsilon)$ نتیجه بگیریم نامساوی $d(F(x,y), F(u,v)) < \epsilon$ برقرار است .

مثال ۱۳.۲.۱ فرض کنیم نگاشت F از مجموعه $X \times X$ به مجموعه X با ضابطه $F(x, y) = c$ (تابع ثابت) تعریف شود . در این صورت برای هر ϵ مثبت وجود دارد $\delta(\epsilon)$ مثبت که از $\epsilon \leq \frac{1}{2}[d(x,u) + d(y,v)] < \epsilon + \delta(\epsilon)$ داشته باشیم $d(F(x,y), F(u,v)) < \epsilon$ زیرا داریم $d(c,c) < \epsilon$ ، پس کافی است $\delta(\epsilon) > 0$ انتخاب شود .

تعریف ۱۴.۲.۱ فرض کنیم X یک مجموعه مرتب جزیی و (X, d) یک فضای متریک باشد رابطه ترتیب را روی $X \times X$ به صورت زیر تعریف می کنیم :

برای هر (x, y) و (u, v) در مجموعه $X \times X$ ، $(u, v) \leq (x, y)$ است اگر و فقط اگر $u \geq x$ و $v \leq y$ باشد.

توجه می کنیم که رابطه فوق یک ترتیب جزیی است زیرا ، $(x, y) \leq (x, y)$ است اگر و فقط اگر $x \geq x$ و $y \leq y$ باشد .

$(u, v) \leq (x, y)$ است اگر و فقط اگر $u \geq x$ و $v \leq y$ و $(x, y) \leq (z, t)$ است اگر و فقط

[۱] Meir-keeler

اگر $y \geq t$ و $x \leq z$ باشد. بنابراین داریم ، $v \geq t$ و $u \leq z$ و این یعنی ، $(u,v) \leq (z,t)$.

همچنین $(u,v) \leq (x,y)$ است اگر و فقط اگر $x \geq u$ و $y \leq v$ و $(u,v) \geq (x,y)$ است اگر و فقط اگر $x \leq u$ و $y \geq v$ بنابراین داریم $x = u$ و $v = y$ ، در نتیجه $(x,y) = (u,v)$ ، یعنی ترتیب مذکور جزیی است .

تعریف ۱۵.۲.۱ فرض کنیم (x,y) و (u,v) دو عنصر در R^2 باشند عنصر (z,t) را که در آن $z = Min\{x,u\}$ و $t = Min\{v,y\}$ است کران پایین و عنصر (z,t) را که در آن $z = Max\{x,u\}$ و $t = Max\{v,y\}$ است کران بالای عناصر (x,y) و (u,v) گویند.

تعریف ۱۶.۲.۱ فضای متریک (X,d) را در نظر می گیریم برای هر (x,y) و (u,v) در $X \times X$ متر $d_\circ$ را به صورت $d_\circ((x,y),(u,v)) = d(x,u) + d(y,v)$ تعریف می‌کنیم .

مثال ۱۷.۲.۱ اگر $d(x,y) = |x-y|$ یک متر روی R باشد در این صورت ، $d_\circ((x,y),(u,v)) = |x-u| + |y-v|$ ، یک متر روی R^2 است . زیرا:

الف) برای هر (x,y) و (u,v) در R^2 با توجه به تعریف قدر مطلق $d_\circ((x,y),(u,v))$ بزرگتر یا مساوی صفر است .

ب) برای هر (x,y) و (u,v) در R^2 داریم ، $d_\circ((x,y),(u,v)) = d_\circ((u,v),(x,y))$.

ج) برای هر (x,y) و (u,v) در R^2 ، $(x,y) = (u,v)$ است اگر و فقط اگر $d_\circ((x,y),(u,v)) = \circ$ باشد.

د) برای هر (x,y) و (u,v) و (z,t) در R^2 داریم :

$$d_\circ((x,y),(u,v)) = |x-u| + |y-v| \leq |x-z| + |z-u| + |y-t| + |t-v| =$$

$$|x-z| + |y-t| + |z-u| + |t-v| = d_\circ((x,y),(z,t)) + d_\circ((z,t),(u,v))$$

پس ویژگی های متر بر قرار است و $d_\circ$ با تعریف فوق یک متر است .

فصل ۲

قضایای وجود نقاط ثابت انقباض های غیر خطی در فضاهای متریک غیر خطی و نتایج آنها

۱.۲ قضایای وجود نقاط ثابت برای انقباض های غیر خطی

قضیه ۱.۱.۲ فرض کنیم X مجموعه مرتب جزیی و (X,d) یک فضای متریک کامل باشد و نگاشت F از مجموعه $X\times X$ به مجموعه X نگاشتی پیوسته و روی X یکنوای مرکب باشد و k در$[\circ,۱)$ چنان وجود داشته باشد که برای هر $x\geq u$ و هر $y\leq v$ درمجموعه X داشته باشیم :

$$d(F(x,y),F(u,v))\leq \frac{k}{۲}\,[d(x,u)+d(y,v)]$$

حال اگر $x_\circ$ و $y_\circ$ در X وجود داشته باشد که نامساوی های $y_\circ\geq F(y_\circ,x_\circ)$ و $x_\circ\leq F(x_\circ,y_\circ)$ برقرار باشد ، آنگاه x و y در X وجود دارند که :

$$x=F(x,y) \;\; \text{و} \;\; y=F(y,x)$$

اثبات فرض کنیم ، $F(x_\circ,y_\circ)=x_۱$ و $F(y_\circ,x_\circ)=y_۱$ ، از فرض قضیه داریم $y_\circ\geq y_۱$ و $x_\circ\leq x_۱$ و قرار می دهیم ، $y_۲=F(y_۱,x_۱)$ و $x_۲=F(x_۱,y_۱)$ و تعریف می کنیم :

$$F^۲(x_\circ,y_\circ)=F(F(x_\circ,y_\circ),F(y_\circ,x_\circ))=F(x_۱,y_۱)=x_۲$$

$$F^۲(y_\circ,x_\circ)=F(F(y_\circ,x_\circ),F(x_\circ,y_\circ))=F(y_۱,x_۱)=y_۲$$

با توجه به تعریف بالا و خاصیت یکنوایی مرکب F داریم:

$$x_۲=F^۲(x_\circ,y_\circ)=F(x_۱,y_۱)\geq F(x_\circ,y_\circ)=x_۱$$

$$y_۲=F^۲(y_\circ,x_\circ)=F(y_۱,x_۱)\leq F(y_\circ,x_\circ)=y_۱$$

و برای $n=۱,۲,۳,\ldots$ قرار می دهیم :

$$x_{n+۱}=F^{n+۱}(x_\circ,y_\circ)=F(F^n(x_\circ,y_\circ),F^n(y_\circ,x_\circ))$$

$$y_{n+۱}=F^{n+۱}(y_\circ,x_\circ)=F(F^n(y_\circ,x_\circ),F^n(x_\circ,y_\circ))$$

داریم: